

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

- Vastuullinen lahjoittaminen ry selvittää säännöllisesti järjestöjen varainhankinnan tilaa ja sen kehittymistä. Järjestö onkin arvioinut, että varainhankinta ammattimaistuu, mutta vähäiset henkilöstövoimavarat ja taloudelliset resurssit vaikeuttavat varainhankinnan käynnistämistä ja kehittämistä järjestöissä. Selvitysten mukaan järjestöjen julkisen rahoituksen määrän odotetaan vähenevän, joten järjestöjen pitäisi hankkia yhä suurempi osuus varsinaisen toimintansa rahoituksesta muulla tavalla.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä pienten järjestöjen osalta varainhankinnan ammattimaistuminen tuo suuria haasteita. Jos varainhankinta vähentää jo nyt myönnettävää valtionavustusta ja erillistä varainhankintahenkilöstöä ei ole olemassa, on riskinä, että järjestöjen rahoitus ja sitä kautta toiminta keskittyy. Alueellisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää vahvistaa mekanismeja, joiden kautta koko järjestökentän toiminta on mahdollista. Toimiva kansalaisyhteiskunta edellyttää laajaa, monipuolista ja saavutettavaa järjestökenttää, joka on ihmisiä lähellä. Järjestöjen varainhankintaan on tarve kehittää uudenlaisia toimintatapoja ja yhteistyön muotoja, joissa varainhankinnan tuloksista ja tuotoksista pääsevät osallisiksi myös toimijat, joilla ei ole mahdollisuutta ja resursseja omaan varainhankintaan. Tätä voidaan tukea erillisillä valtionavustuksiin liittyvillä ohjelmilla.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Hyväksyttävät kustannukset:

- Valtionapuviranomaisten pääasiallisena käytäntönä on ollut, että valtionavustuksella ei avusteta eikä tueta järjestön varainhankintaa (ja siinä syntyviä menoja). Maa- ja metsätalousministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön sekä Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) mukaan hyväksyttävät kustannukset ovat avustettavan toiminnan tai hankkeen kannalta tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia kustannuksia, joiden yksityiskohtainen määrittäminen ja niihin liittyvät tarkentavat ehdot ja rajoitukset voivat vaihdella valtionapuviranomaisittain ja joissa niillä on asiassa laaja harkintavaltta.
- On tärkeää uudistaa lainsäädäntöä niin, että käytännöt tukevat paremmin järjestöjen omaa varainhankintaa.

Vaatimus omavastuuosuudesta

- Valtionavustuslain mukaan valtionavustus ei saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyttä määrää, jollei valtionavustuksen myöntämisen tavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömistä ja perustelluista syistä muuta johdu. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala poikkeaa omavastuuosuutta koskevasta valtionavustuslain vaatimuksesta lainsäädännön perusteella. Arpajaislain mukaan valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ja hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi on oleellisen tärkeää, että tämä säännös sisällytetään myös lakiin sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta ja sitä täydentävässä asetuksessa säädetään, että valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla.

Tulojen huomioon ottaminen

- Valtionavustuslaissa säädetään, että valtionavustuspäätöksestä tulee käydä ilmi saajan valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta saamien tulojen sekä saajan muiden tulojen vaikutus valtionavustuksen määrään ja käyttöön. Valtionapuviranomainen määrittelee valtionavustuksen käyttöä koskevissa ehdoissa ja rajoituksissa, mitä tuloja se ei ota vähennyksenä huomioon määritettäessä toiminnan tai hankkeen hyväksyttäviä kustannuksia.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta yhtyy selvityksen havaintoon siitä, että tulon käsite ei ole selvä, ja tulojen huomioon ottamista on syytä selkeyttää. On esimerkiksi mahdollista, että valtionapuviranomainen tulkitsee lahjoitukset valtionavustuksen saajan muuksi tuloksi, mikä vaikuttaa valtionavustuksen käyttöön. Tämänkaltainen tulkinta ei välttämättä kannusta järjestöjä keräämään varoja, koska lahjoituksia ei voi tällöin käyttää omavastuuosuuden kattamiseksi.

Järjestön rahoitusasema ja valtionavustuksen tarpeellisuuden harkinta

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Valtionavustusten käytön tuloksellisuus ja tarkoituksenmukaisuus

- Valtionavustuslain mukaan valtionapuviranomaisen on sopivalla tavalla seurattava myöntämiensä valtionavustusten käytön tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ja lisäksi määräajoin arvioitava valtionavustusten tarpeellisuutta ja kehittämistarpeita. Selvityksen mukaan järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin pitäisi osoittaa nykyistä enemmän määrärahoja valtion talousarviossa, jos ei haluta, että nykyisten valtionavustusten määrä laskisi tai että valtionavustuksia kohdennettaisiin varsinaisen toiminnan avustamisesta ja tukemisesta varainhankinnan avustamiseen ja tukemiseen.
- Kansalaisyhteiskunnan toimintaympäristö on muuttunut, joten on perusteltua kysyä, miten valtionavustukset käytetään mahdollisimman vaikuttavalla tavalla.
- Valtionavustuksen määrän ja sen käytön tuloksellisuuden välinen suhde ei vaikuta yksiselitteiseltä: STEA tuloksellisuusraportti osoittaa, että STEA-avustuksen määrä ei näytä olevan suoraan suhteessa arvioituun tuloksellisuuteen. Sillä onko järjestöllä käytössään yleisavustus ei myöskään näytä olevan yhteyttä tuloksellisuuden arvion tasoon.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä valtionavustuskäytäntöjä uudistettaessa on tärkeää, että varainhankinnan mekanismit eivät vaikeuta pienten ja alueellisten järjestöjen tuloksellista toimintaa vaan päinvastoin luovat tälle toiminnalle edellytyksiä ja tukevat pitkäjänteisen toiminnan mahdollisuuksia.

Valtionavustusten käyttö ja kohdentuminen

Hyvän hallinnon perusteet asettavat laadulliset vähimmäisvaatimukset valtionapuviranomaisten toiminnalle. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että valtionapuviranomaiset kohtelevat valtionavustusten hakijoita ja saajia tasapuolisesti läpi koko valtionavustusprosessin ja että se on läpinäkyvää. Esimerkiksi valtionavustuksen hakuilmoituksesta pitää käydä ilmi, jos valtionavustusta voi käyttää varainhankintaan. Järjestöjen varainhankinnan avustamisella ja tukemisella olisi yhteiskunnallisia vaikutuksia eli vaikutuksia kansalaisten asemaan ja kansalaisyhteiskunnan toimintaan. Selvityksessä todetaan, että varainhankintaa avustamalla ja tukemalla voitaisiin lisätä järjestöjen toimintaedellytyksiä ja helpottaa julkisen ja yksityisen rahoituksen saatavuutta. Järjestöt voisivat esimerkiksi rekrytoida henkilöstöä varainhankinnan käynnistämistä tai kehittämistä varten, jos siihen olisi saatavilla helposti haettavissa oleva valtionavustus.

Haasteena on, että valtionapuviranomaiset myöntävät valtionavustuksia vakiintuneelle

järjestöjen joukolle. Samanaikaisesti kannetaan huolta järjestöjen ammattimaistumisesta ja keskittymisestä sekä näiden muutosten vaikutuksista järjestöjen toimintaedellytyksiin. On riski, että hyöty kohdentuisi niille järjestöille, jotka hakevat ja saavat nyt valtionavustuksia ja lisäksi käytäntö saattaa lisätä järjestöjen välistä eriarvoisuutta entisestään, jos valtionavustukset kohdentuvat vain rajatulle järjestöjoukolle.

- Rahapelitoiminnan tuotot siirretään valtion talousarvioon, ja eduskunta päättää valtionavustuksiin osoitettavista määrärahoista jatkossa ilman nykyisiä jakosuhteita. Rahoitusmallia koskevassa yhteisymmärrysmuistiossa arvioidaan, että valtionavustuksiin osoitettavien

määrärahojen taso voi vaihdella. Järjestöille se merkitsee sitä, että julkisen rahoituksen ennakoitavuus voi vähentyä.

- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä varainhankintaa ja valtionosuuksia uudistettaessa on tärkeää huomioida sen vaikutukset demokratiakehitykseen ja kansalaisten osallisuuden edistämiseen tai vähenemiseen. Avustusten keskittymistä lisääviä toimenpiteitä tulee ehkäistä ennalta ja rajoituksia purkaa mahdollisuuksien mukaan kohdentaen siten, että pienet toimijat niistä hyötyvät. Tämä mahdollistuu mm erillisillä varainhankintaan liittyvillä ohjelmilla.

Valtionavustusten käytön valvonta ja raportointi

- Valtionavustuksen käytön valvonnalla selvitetään esimerkiksi sitä, että valtionavustuksen saajan talous ja toiminta ovat valtionavustushakemuksen ja -päätöksen mukaisia.

Valtionavustuksen käytön valvontaa tehdään pääsääntöisesti rahoitettavaa toimintaa tai hanketta koskevan raportoinnin perusteella. Lisäksi valtionavustuksen saajan taloutta ja toimintaa voidaan tarkastaa ja saajalta voidaan pyytää erillisiä selvityksiä tarpeen mukaan. Rahoitettavan toiminnan arviointiin liittyy myös toteutuneen toiminnan ja sen tulosten ja vaikutusten raportointia.

- Selvityksen mukaan järjestöjen varainhankinnan avustamisella ja tukemisella olisi vaikutuksia valtionapuviranomaisten toimintaan. Varainhankinnan avustaminen ja tukeminen lisää järjestöjä koskevia raportointivaatimuksia ja aiheuttaa henkilötyökustannuksia.

- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä varainhankintaan liittyvissä uudistuksissa onkin syytä hyödyntää digitaalisia ratkaisuja siten, että järjestöjen raportointivaatimukset eivät oleellisesti lisääny ja seuranta on mahdollista ilman oleellista henkilötyökustannusten lisäämistä.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

VARSINAINEN TOIMINTA:

- Keino:

- Valtionapuviranomaiset määrittelisivät valtionavustuksen käyttöön

hyväksyttävät kustannukset yhdenmukaisella tavalla. Ne siis kertovat perustellen, mitkä

ovat hyväksyttäviä kustannuksia, mitkä puolestaan ei-hyväksyttäviä kustannuksia yleisavustuksissa ja erityisavustuksissa. Hyväksyttävien kustannusten lisäksi määriteltäisiin avustuskelpoisia palkkakustannuksia koskeva enimmäismäärä. Valtionapuviranomaiset selkeyttäisivät myös tulojen huomioon ottamista määritettäessä toiminnan tai hankkeen hyväksyttäviä kustannuksia.

- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä yhdenmukaisuus, läpinäkyvyys ja selkeyttäminen ovat periaatteina kannatettavia. Yleisavustuksista ja erityisavustuksista puhuttaessa on syytä tarkentaa mitä tarkoitetaan yleisavustuksilla. Suurin osa alueilla toimivista sosiaali- ja terveysjärjestöistä saa perustoimintansa tueksi kohdennetun yleisavustuksen, jota ei tulkita

yleisavustukseksi. Tämän selvityksen ehdotukset eivät tukisi ja helpottaisi alueellisten toimijoiden varainhankintaa, mikäli keinot kohdistuvat vain yleisavustuksia saaviin järjestöihin.

- Keino:

Valtionapuviranomaiset vaatisivat järjestöltä toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sopivan omavastuuosuuden myöntäessään valtionavustusta.

- Omavastuuosuuden määrittäminen on valtionapuviranomaisen harkintavaltaan kuuluva asia, jonka se ilmoittaa valtionavustusta koskevassa hakuilmoituksessa euromääräisesti tai osuutena avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi on oleellisen tärkeää, että sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta ja sitä täydentävässä asetuksessa säädetään, että valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla. On myös syytä ottaa huomioon, että myös muilla kuin sosiaali- ja terveysjärjestöillä voi olla vaikeuksia vastata rahallisesta omavastuuosuudesta.

- Keino:

Yleisavustuksella rahoitettaisiin järjestön varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia.

- Avustuskelpoisista hyväksyttävistä kustannuksista ei tällöin vähennetä varsinaisessa toiminnassa saatavia tuloja, kuten osallistumismaksuja. Sellaiset maksut, jotka järjestö velottaa toiselta taholta, vähennetään, kuten nykyisin. Tämä keino koskee valtionavustuslajeista vain yleisavustusta, ei siis kohdennettua yleisavustusta tai erityisavustusta.

- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä periaatteena tämä keino on tärkeä ja kannatettava, mutta tässä muodossa toteutuessaan se lisää alueellista epätasa-arvoa, vähentää yhdenvertaisuutta ja kansalaisyhteiskunnan toimintakykyä demokratian edistäjänä. Suurin osa alueilla toimivista sosiaali- ja terveysjärjestöistä saa perustoimintansa tueksi kohdennetun yleisavustuksen, ei varsinaista yleisavustusta. Ei ole perusteltua syytä kohdella alueellisia toimijoita eriarvoisesti suhteessa valtakunnallisiin yleisavustusta saaviin toimijoihin ja niihin harvoihin alueellisiin toimijoihin, joille on myönnetty yleisavustus.

- Keino:

Järjestön varallisuus määriteltäisiin selkeäksi arviointiperusteeksi ja kriteeriksi valtionavustusta myönnettäessä

- Valtionapuviranomaiset määrittelevät järjestön varallisuuden arviointiperusteeksi ja -kriteeriksi, joita ne soveltavat myöntäessään järjestöille valtionavustuksia. Sosiaali- ja

terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) soveltaa muista rahoittajista poiketen varallisuuskriteerejä myöntäessään järjestöille valtionavustuksia.

Varallisuuden käsite ei ole yksiselitteinen, eikä järjestö voi käyttää kaikkea varallisuuttaan vapaasti. Varojen käyttötarkoitusta ja varallisuuden muutosta pitää tarkastella valtionavustuksen käyttöaikaa pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi 3–4 vuoden välein.

VARAINHANKINTA

- Valtionavustuksen käyttötarkoitus voi olla varainhankinta, mikä mahdollistaa erilaisten keinojen käytön, jos ne ovat kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaisia. Hankeavustuksen myöntäminen on läpinäkyvin tapa myöntää valtionavustusta varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen käytettäväksi. Järjestöiltä koottujen näkemysten mukaan on hyvä asia, jos yleisavustuksella voi avustaa ja tukea varainhankintaa tiettyyn enimmäismäärään asti.

- Keino:

  - Yleisavustuksella katettaisiin varainhankinnan alijäämää tappiotakuuna. Tämä keino koskee valtionavustustajeista vain yleisavustusta, ei siis kohdennettua yleisavustusta tai erityisavustusta. Tavoitteena on rohkaista järjestöjä tekemään varainhankintaa ilman tappion pelkoa
  - Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä myös kohdennettua yleisavustusta saavat alueelliset järjestöt tarvitsevat rohkaisua tehdäkseen varainhankintaa ilman tappion pelkoa. Yhdenvertaisuuden näkökulmasta ei ole perusteltua syytä rajata tämän keinoon käytöstä pois kohdentua yleisavustusta saavia järjestöjä.

- Keino

  - Varainhankinnan kustannukset olisivat avustuskelpoisia tiettyyn enimmäismäärään asti. Enimmäismäärä on euromääräinen tai prosenttiperusteinen, ja enimmäismäärää voidaan mahdollisuuksien mukaan porrastaa. Keino voidaan ottaa teknisesti nopeasti käyttöön. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi 10 prosenttia myönnettävästä yleisavustuksesta on käytettävissä varainhankintaan. Keinoa voidaan kokeilla määrääjän. Varainhankinnan enimmäismäärän avustaminen yleisavustuksella lisää järjestöjen mahdollisuutta suunnitella valtionavustuksen käyttöä ja päättää siitä valtionavustuspäätöksen ja valtionavustuksen käytön ehtojen ja rajoitusten mukaisesti. Riskinä tässä keinossa on, että jos varainhankinnan kustannukset ovat avustuskelpoisia vain tiettyyn ja kaikille samaan prosenttiin asti, keino suosii todennäköisesti järjestöjä, joille myönnetään suuria yleisavustuksia. Siksi voidaan harkita, että enimmäismäärä porrastetaan siten, että se suhteutetaan järjestön talousarvion kokoon.
  - Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä tämän keino osalta on erityisen tärkeää, että myös kohdennettua toiminta-avustusta saavat alueelliset järjestöt voivat hyödyntää saamaansa avustusta varainhankintaan. Kohdennetut avustukset ovat usein yleisavustuksia

pienempiä, vaikka niiden kautta tavoitetaan laaja joukko ihmisiä ja kansalaisyhteiskunnan toimijoita alueella.

- Keino
- Valtionapuviranomaiset suunnittelisivat hankeavustuksena myönnettävän erityisavustuksen, johon osoitetaan määrärahaa ja jota järjestöt voivat hakea ja saada varainhankinnan käynnistämiseen tai kehittämiseen.
- Toteutus edellyttää määrärahojen osoittamista tämänkaltaisiin valtionavustuksiin ja varainhankinnan määrittelyä, jotta valtionavustuksen hakeminen ja myöntäminen on selkeää ja sujuvaa. Keino voi olla hyödyllinen niille järjestöille, jotka eivät hae tai saa yleisavustusta tai kohdennettua yleisavustusta. Vaikuttaa myös siltä, että valtionavustuksia myönnetään painotetusti valtakunnallisille järjestöille, jolloin paikallisten ja alueellisten järjestöjen toimintaedellytykset on syytä ottaa huomioon avustettaessa ja tuettaessa järjestöjen varainhankintaa. Hankeavustuksen suunnittelussa on syytä ottaa huomioon eri kokoiset ja erilaista toimintaa tekevät järjestöt. Lisäksi on arvioitava, minkä suuruinen hankeavustuksen on oltava, jotta varainhankinnassa syntyy kestäviä tuloksia. Varainhankinnan käynnistäminen vaatii arvion mukaan kahdesta kolmeen vuotta aikaa. Järjestöt kannattavat selvityksen mukaan keinoa, jos hankeavustuksiin osoitetaan uutta määrärahaa, joka ei vähennä nykyisiin valtionavustuksiin osoitettavia määrärahoja.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä alueellisten toimijoiden näkökulmasta ehdotus valtionavustushelmasta, johon sisällytetään useita valtionavustushakuja ja useiden toimijoiden yhteistyössä toteuttamia hankkeita kuulostaa mielekkäältä. Erillisen ohjelman kautta paikallisten ja alueellisten järjestöjen tarpeet ja toimintaympäristö mm suhteessa uusiin hyvinvointialueisiin voidaan tällöin huomioida uudella tavalla. Tämän tyyppinen ohjelma on syytä rakentaa yhteistyössä alueellisten järjestöjen esim maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan kanssa.

VAPAAEHTOISTOIMINTA

- Keino: Valtionapuviranomaiset määrittäisivät, miten vapaaehtoistoiminta otetaan huomioon valtionavustusta myönnettäessä.
- Tällöin valtionapuviranomaiset kuvaavat läpinäkyvästi, miten vapaaehtoistoiminnan kaltainen maksutta saatu resurssi vaikuttaa valtionavustusta myönnettäessä. Valtionapuviranomaiset mahdollistavat sen, että järjestön vapaaehtoistoiminta voidaan ottaa huomioon valtionavustuksen myöntämiseen vaadittavan omavastuuosuuden määrässä. Vapaaehtoistoiminta voidaan määrittellä myös arviointiperusteeksi ja -kriteeriksi, joita valtionapuviranomaiset soveltavat myöntäessään järjestöille valtionavustuksia.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä alueella toimivien järjestöjen näkökulmasta vapaaehtoistoiminnan huomioiminen valtionavustusta myönnettäessä voi lisätä järjestöjen toimintaedellytyksiä. On tärkeää huolehtia siitä, että tämä ei osaltaan lisää hallinnon ja raportoinnin määrää.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

- Raportissa muistutetaan, että suomalainen yhteiskunta tarvitsee aktiivista ja monimuotoista kansalaistoimintaa ja järjestöjä, jotka ovat osa vapaata kansalaisyhteiskuntaa. Järjestöt lisäävät ihmisten hyvinvointia ja vahvistavat toimivaa oikeusvaltiota ja vakaata demokratiaa. Järjestöjen autonomia ja toimintaedellytykset ovat demokraattisen oikeusvaltion lähtökohtia. Julkisen hallinnon on luotava järjestöille mahdollisuuksia uuden tiedon ja toiminnan tuottamiseksi. Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksien parantaminen ja suojaaminen edellyttävät järjestöjen autonomian turvaamista ja järjestöjen toimintaedellytysten varmistamista.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta painottaa, että on tärkeää tunnistaa, että kansalaisyhteiskunta toimii koko Suomen alueella ja suurin osa järjestöistä on pieniä paikallisyhdistyksiä, jotka toimivat lähellä ihmisiä ja tarvitsevat tukea toimintojensa mahdollistamiseksi. Kaikissa maakunnissa toimii verkostojärjestöjä, joiden yhtenä tehtävänä on tukea alueensa järjestöjen toimintaa. Autonominen kansalaisyhteiskunta tarvitsee alueellisia resursseja toimintojen turvaamiseksi.
- Raportissa todetaan, että monet järjestöt ovat riippuvaisia julkisesta rahoituksesta ja pelkäävät poliittisen ohjauksen lisääntyvän. Huolta herättää se, että järjestöt alkavat tehdä vain sellaista toimintaa, johon myönnetään julkista rahoitusta ja jota mitataan arvioitaessa julkisen rahoituksen käyttöä. Lisäksi järjestöt ovat huolissaan siitä, että valtionhallinto määrittelee järjestöjen toiminnan vain palvelutoiminnaksi. Tämänkaltaisen tilaaja-tuottajamallin tai järjestöjen yleisen instrumentalisoinnin arvioidaan tiukentavan julkisen vallan otetta järjestöistä.
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunta mustuttaa, että tämä huoli koskee laajasti koko järjestökenttää mm suhteessa uusiin hyvinvointialueisiin. Järjestöillä, erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöillä on myös myytävää palvelutoimintaa, joka toimii osittain markkinoiden logiikalla. Järjestöjen perustoimintaa on kuitenkin yleishyödyllinen toiminta, jonka osalta poliittisen ohjauksen lisääntyminen, kaikkien toimintojen mittaamisen vaatimus ja tuotteistaminen kaventavat osallisuuteen perustuvaa kansalaisyhteiskuntaa ja ihmisten toimintamahdollisuuksia.
- Raportissa todetaan, että valtionapuviranomaisten pitää luoda järjestöille uusia mahdollisuuksia toimia yhteiskunnassa, avustaa ja tukea järjestöjen varainhankintaa ja poistaa järjestöjen toiminnan mahdollisia esteitä. Valtionapuviranomaisten on tarpeen kiinnittää huomiota järjestöjen alueellisen toiminnan mahdollistamiseen, koska se lisää järjestöjen välistä yhdenvertaisuutta. Raportissa todetaan, että järjestöjen autonomian turvaamiseksi ja järjestöjen toimintaedellytysten varmistamiseksi tarvitaan suojaavia rakenteita, jottei poliittinen ohjaus lisäänty. On puhuttu erityisistä osallisuusrakenteista. Järjestöjen ja valtionapuviranomaisten välistä yhteistyötä on lisättävä ja julkisen rahoituksen kohdentamista on suunniteltava riittävän pitkällä aikavälillä yhdessä järjestöjen kanssa ja järjestöjen asiantuntemusta pitää hyödyntää valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja arvioinnissa sekä valtionavustuspolitiikan arvioinnissa
- Maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan mielestä on erityisen tärkeää, että järjestöjen välisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi valtionapuviranomaiset kiinnittävät huomiota järjestöjen alueellisen toiminnan mahdollistamiseen nykyistä huomattavasti enemmän. Suojaavien rakenteita ja osallisuusrakenteita suunniteltaessa on syytä varmistaa riittävä alueellinen edustus esim maakuntien verkostojärjestöjen neuvottelukunnan kautta. Järjestöjen ja

valtionapuviranomaisten yhteistyössä tehtävään suunnitteluun ja toteutukseen tarvitaan myös riittävä alueellinen edustus.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Selvityksen toimintamallin tarkentaminen ja muuttaminen on tarkoituksenmukaista.

Kumpu Arja
Kymen -Karjalan sosiaali- ja terveysturva ry